Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019–09–11

TRN 2019-0129

Handläggare:
Elisabeth Mårell

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Remiss – Reviderad Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har fått *Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045* på remiss från Länsstyrelsen Stockholm. Region Stockholm har genom Tillväxt- och regionplaneförvaltningen deltagit i en arbetsgrupp i framtagandet av denna strategi under hösten 2018 och våren 2019, och har även kunnat lämna vissa synpunkter underhand. Tillväxt- och regionplanenämnden har ombetts att lämna synpunkter på remissen till Regionstyrelsen. Regionstyrelsen kommer sedan att lämna Region Stockholms samlade synpunkter till Länsstyrelsen. Svar på remissen ska lämnas senast den 15 oktober 2019. Region Stockholm har fått förlängd svarstid till den 23 oktober 2019.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2019-09-11
Förslag till yttrande, 2019-09-11
Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045
finns att läsa på:
https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2019/klimat--och-energistrategi-for-stockholms-lan-2020-2045-remissversion.html
Utdrag ur Klimatberedningens protokoll, TRN 2019-0031, Protokoll 3/2019 (eftersänds)

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta följande:

1. Yttrande över Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045, TRN 2019–0129, godkänns och överlämnas till regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholm har fått i uppdrag av regeringen att ta fram en reviderad Klimat- och energistrategi för länet för åren 2020–2045. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen har ombetts lämna synpunkter på strategin till Regionstyrelsen som svarar för Region Stockholms samlade yttrande.

Förvaltningen ställer sig positiv till att länsstyrelsen reviderar den regionala Klimat- och energistrategin. Strategin ligger väl i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen. Strategins relation till andra planer och policys samt den statliga politikens roll i omställningen till netto-noll-utsläpp kan emellertid förtydligas och en dialog behöver föras om hur de regionala aktörerna gemensamt ska samordna sig i klimatfrågan. En sådan välkomnas av Tillväxt- och regionplaneförvaltningen.

Bakgrund

Länsstyrelsen Stockholm har liksom övriga länsstyrelser i Sverige fått i uppdrag av regeringen att ta fram en reviderad Klimat- och energistrategi för åren 2020–2045. Den tidigare strategin antogs 2013. Länsstyrelserna har fått i uppdrag att leda och samordna arbetet i dialog med andra aktörer, bl.a. regioner i respektive län. Region Stockholm har genom Tillväxt- och regionplaneförvaltningen deltagit i en referensgrupp i framtagandet av denna strategi under hösten 2018 och våren 2019, och har även kunnat lämna vissa synpunkter underhand. Tillväxt- och regionplanenämnden har ombetts lämna synpunkter på strategin till Regionstyrelsen som svarar för Region Stockholms samlade yttrande.

Överväganden

Det är positivt att länsstyrelserna i landet fått i uppdrag av regeringen att revidera de regionala Klimat- och energistrategierna för att bidra till att minska Sveriges klimatpåverkan genom att sätta de nationella klimat- och energimålen i en regional kontext. Strategin lyfter särskilt fram fyra insatsområden (transporter och resande, energiförsörjning, samhällsplanering och bebyggelse samt konsumtion) som ligger väl i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050. Det är särskilt positivt att strategin lyfter konsumtion som ett av områdena som kräver åtgärder. Eftersom strategin huvudsakligen vänder sig till offentliga aktörer anser dock förvaltningen att det behövs ett förtydligande om att det framförallt är offentlig och inte privat konsumtion som de offentliga aktörerna i regionen kan påverka. Privat konsumtion kan framförallt styras från statlig nivå med nationella styrmedel.

Eftersom flera aktörer driver ett offensivt arbete inom de frågor som strategin omfattar finns det behov av att ytterligare tydliggöra hur Klimat- och energistrategin förhåller sig till andra planer och policys i länet, såsom RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050. Förvaltningen bedömer att klimat- och energistrategin kompletterar Region Stockholms övriga arbete med klimatfrågan, t.ex. genom Klimatberedningen, inrättandet av ett Klimatkansli och genomförandet av Klimatfärdplan 2050. Förvaltningen anser också att Stockholm såsom huvudstadsregion och tillväxt- och innovationsmotor i Sverige kan gå före och ta ett större ansvar i omställningen – för att vi ska nå nettonollutsläpp i hela Sverige. Även ur ett konsumtions- och rättviseperspektiv gentemot resten av landet och världen.

Förvaltningen anser också att innehållet i och förståelsen för Klimat- och energistrategin skulle förbättras med några ytterligare förtydliganden. Det gäller vad som utgör direkta respektive indirekta utsläpp. Även begreppet planering skulle med fördel kunna förtydligas, det vill säga när menas fysisk respektive annan typ av planering. Förvaltningen anser också att strategin skulle vinna på att ännu mer lyfta fram och betona den stora utmaning som regionen har när det gäller kraftförsörjning, både när det gäller nätkapacitet och tillgång till effekt liksom den lokala kraftvärmens betydelse för detta. Det bör framgå tydligt att det brådskar med lösningar och samverkan i närtid såväl som långsiktig samhällsplanering och strategisk fysisk planering.

I strategin uppger Länsstyrelsen att det finns ett behov av en gemensam vision för det fossilfria länet 2045. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen vill emellertid framhålla att en sådan vision i allt väsentligt redan finns framme i form av RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050. Förvaltningen anser att fokus för det fortsatta arbetet istället bör ligga på att vidare visualisera och kommunicera den vision och målbild som nu finns beskriven på försättsbladet i dokumentet. Framförallt bör fokus ligga på att genomföra konkreta åtgärder för att minska klimatpåverkan inom ramen för de planer och policys som redan finns framme, snarare än att ta fram nya.

Det är mycket positivt att strategin tydligt framhåller vikten av regional samverkan och gemensam uppföljning i klimatfrågan. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ställer sig mycket positiv till detta. En gemensam och samlad regional vilja är direkt avgörande för att såväl Klimat- och energistrategin som Klimatfärdplan 2050 ska kunna genomföras. Förvaltningen vill framföra att beslut på regional nivå behöver kunna tas i samverkan på såväl politisk som tjänstepersonsnivå, där regionens bästa

som helhet är målet, och så att enskilda intressen inte står i vägen för sådana lösningar. För att detta ska kunna fungera behöver det tydliggöras hur samverkan, beslut och genomförande på regional nivå hanteras på bästa sätt. I strategin ges ett förslag på hur en samverkan mellan länets aktörer skulle kunna organiseras med bas i miljö- och samhällsbyggnadsrådet. Med tanke på att rådets funktion är under utvärdering, och att Region Stockholm med flera driver ett omfattande arbete på området så behöver den regionala samverkan och hur den organiseras diskuteras i dialog mellan parterna. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ser behov av och välkomnar en sådan dialog om hur den regionala samverkan inom klimat- och energiområdet kan förstärkas.

Det är bra att Länsstyrelsen lyfter fram såväl kommuners som andra aktörers centrala roll i omställningen till ett samhälle utan netto-utsläpp. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ser emellertid att även den nationella nivån med fördel kan lyftas fram tydligare då en aktiv och offensiv klimatpolitik från statligt håll är en absolut förutsättning för att uppsatta mål ska kunna nås. Vissa målkonflikter behöver lösas på nationell nivå och av staten/regeringen. Beslut om vissa planer och investeringar står i direkt konflikt med klimatmålen. Länsstyrelsen lyfter i strategin till exempel upp expansionen av Arlanda flygplats och Förbifart Stockholm. Där har länsstyrelsen ett särskilt ansvar för att samordna de statliga myndigheterna och göra avvägningar mellan olika nationella intressen. Den regionala fysiska planeringen och RUFS 2050 fyller här en viktig funktion för regionala avvägningar mellan olika intressen. Ändringar av lagar, förordningar, ekonomiska styrmedel och andra regleringar med mera på statlig nivå behövs för att få till ett systemskifte i samhällets utveckling mot netto-noll-utsläpp. Som det konstateras i strategin räcker det inte heller med samverkan mellan olika offentliga aktörer för att nå tillräckliga resultat i omställningen. De offentliga aktörerna behöver också utveckla och öka sin samverkan med såväl näringslivet som akademin och civilsamhället. Förvaltningen anser att detta med fördel kan lyftas fram ännu tydligare i strategin.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för landstinget.

Miljökonsekvenser av beslutet
I enlighet med Region Stockholms miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Elisabeth Mårell
Regionplanerare

Tillväxt- och regionplanenämnden

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
2019–09–11

TRN 2019-0129

Regionledningskontoret
Registraturen
Landstingshuset

registrator.lsf@sll.se

Remiss - Reviderad Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045

Inledning

Region Stockholm har ombetts att lämna synpunkter på Länsstyrelsens remiss av reviderad Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045. Region Stockholm har genom Tillväxt- och regionplaneförvaltningen deltagit i arbetet med strategin som ligger väl i linje med och kompletterar Klimatfärdplan 2050 och regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050. I arbetet framåt krävs fortsatt en nära dialog mellan de regionala aktörerna för att målet om netto-noll-utsläpp till 2045 ska kunna uppnås.

Synpunkter

Tillväxt- och regionplanenämnden ställer sig positiv till att länsstyrelserna i landet fått i uppdrag av regeringen att ta fram reviderade Klimat- och energistrategier för att bidra till att minska Sveriges klimatpåverkan genom att sätta de nationella klimat- och energimålen i en regional kontext. Det är särskilt positivt att länsstyrelsen väljer att lyfta fram konsumtionsperspektivet i strategin då en stor del av länets klimatpåverkan kommer från vår konsumtion. Eftersom strategin huvudsakligen vänder sig till offentliga aktörer anser dock nämnden att det behövs ett förtydligande om att det framförallt är offentlig och inte privat konsumtion som de offentliga aktörerna i regionen kan påverka.

Region Stockholm tar klimatfrågan på stort allvar. Flera av målen i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050 siktar på att minska länets klimatpåverkan och Region Stockholm har dessutom antagit Klimatfärdplan2050 för att vägleda länets aktörer i omställningen. Därutöver inrättas under 2019 ett Klimatkansli och en Klimatberedning inom Region Stockholm för att skapa de organisatoriska förutsättningarna för ett aktivt genomförande. Vi delar även ambitionen i regeringens energipolitiska mål.

Nämnden anser att Stockholm såsom huvudstadsregion och tillväxt- och innovationsmotor i Sverige har speciella förutsättningar som måste beaktas. Å ena sidan ger infrastruktur och bebyggelsestruktur unika möjligheter till resurseffektivitet. Å andra sidan innebär rollen som landets viktigaste infrastrukturhub, ett ansvar för verksamheter av betydelse för hela landets internationella konkurrenskraft. Internationella flygförbindelser till andra storstadsregioner har stor betydelse för regionens företag, organisationer och besökare. Internationella flygförbindelser är ett särskilt målkonfliktområde eftersom länets näringsliv och växande turism, samt många invånares globaliserade livsstil, kräver en god internationell tillgänglighet samtidigt som ett ökande antal flygavgångar ökar utsläppen. Det är viktigt att balansera behovet av flygresor, som är nödvändiga för att upprätthålla och öka den internationella tillgängligheten, med behovet av åtgärder för att de klimatpåverkande utsläppen ska kunna fasas ut. Sammantaget ska Stockholmsregionen gå i täten för att nå nettonollutsläpp.
Region Stockholm har genom Tillväxt- och regionplaneförvaltningen deltagit i arbetet med Klimat- och energistrategin som utgör ett komplement till det arbete som görs på regional nivå inom ramen för genomförandet av RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050. För förståelsen av dokumentet kan det emellertid finnas skäl att ytterligare tydliggöra dess relation till Klimatfärdplanen och RUFS 2050. Något som också ytterligare skulle underlätta förståelsen och förbättra innehållet i strategin är förtydliganden av vad som utgör direkta respektive indirekta utsläpp. Även begreppet planering skulle med fördel kunna förtydligas, det vill säga när menas fysisk respektive annan typ av planering. Nämnden anser också att strategin skulle vinna på att ännu mer lyfta fram och betona den stora utmaning som regionen har när det gäller kraftförsörjning, både när det gäller nätkapacitet och tillgång till effekt liksom den lokala kraftvärmens betydelse för detta. Det bör framgå tydligt att det brådskar med lösningar och samverkan i närtid såväl som en långsiktig samhällsplanering och strategisk fysisk planering.

Länsstyrelsen lyfter i förslaget till klimat- och energistrategi ett behov av en gemensam vision och målbild för det fossilfria länet 2045. Tillväxt- och regionplanenämnden vill emellertid framhålla att en sådan vision i allt väsentligt redan finns framme i form av RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050. Istället för att ta fram en annan vision och målbild bör fokus ligga på att vidare visualisera och kommunicera den vision och målbild såsom nu finns beskrivet på försättsbladet i dokumentet. Framförallt bör fokus ligga på att genomföra konkreta åtgärder för att minska klimatpåverkan inom ramen för de planer och policyer som redan finns framme. Det bör i strategin bland annat finnas en koppling till Länsstyrelsens nyligen

lanserade livsmedelsstrategi, som ska bidra till nationella och regionala miljö- och klimatmål samt minska sårbarheten i livsmedelskedjan.

I strategin understryker länsstyrelsen vikten av regional samverkan och gemensam uppföljning i klimatfrågan. Tillväxt- och regionplanenämnden ställer sig mycket positiv till detta. En gemensam och samlad regional vilja är direkt avgörande för att såväl Klimat- och energistrategin som Klimatfärdplan 2050 ska kunna genomföras. Beslut på regional nivå behöver kunna tas i samverkan på såväl politisk som tjänstepersonsnivå, där regionens bästa som helhet är målet, och så att enskilda intressen inte står i vägen för sådana lösningar. För att detta ska kunna fungera behöver det tydliggöras hur samverkan, beslut och genomförande på regional nivå hanteras på bästa sätt. Hur detta slutligen ska göras behöver dock diskuteras i dialog med de regionala aktörerna. Tillväxt- och regionplanenämnden ser mycket positivt på att inleda en sådan dialog om hur den regionala samverkan inom klimat- och energiområdet kan förstärkas. Att möta effektbristen kommer bli viktigt framöver för att kunna klara den starka befolkningstillväxten, företagande och klimatomställningar som är nödvändiga i regionen. För att säkra effektsituationen är mer planerbar elproduktion och smarta ellösningar som batterilagring och smarta elnät viktiga pusselbitar. Smarta elnät och laststyrning har stor potential för att avlasta elnätet under topplasttimmar.

Slutligen lyfter remissförslaget fram såväl kommuners som andra aktörers centrala roll i omställningen till ett samhälle utan netto-utsläpp. Tillväxt- och regionplanenämnden vill därutöver tillägga att en aktiv och offensiv klimatpolitik från statlig nivå är en absolut förutsättning för att uppsatta mål ska kunna uppnås. Vissa målkonflikter behöver lösas på nationell nivå och av staten. Inte minst gäller det nödvändigheten av att harmoniera behoven av god internationell tillgänglighet med minimerad klimatpåverkan. Beslut om vissa trafikinvesteringar står med nuvarande bränsleanvändning och trafikmix i konflikt med klimatmålen och där har länsstyrelsen ett särskilt ansvar för att samordna de statliga myndigheterna och göra avvägningar mellan olika nationella intressen. Staten har också ett ansvar att säkerställa omställningen av fordonsflottan för både person- och godstransporter, samt att säkerställa att Stockholmsregionens behov av ökade investeringar i infrastruktur bland annat för spår och cykel för att viktiga mobilitets- och hållbarhetsmål nås Den regionala fysiska planeringen och RUFS 2050 fyller här en viktig funktion för regionala avvägningar mellan olika intressen. Ändringar av lagar, förordningar, ekonomiska styrmedel och andra regleringar med mera på statlig nivå behövs för att få till ett systemskifte i samhällets utveckling mot netto-noll-utsläpp. Som det konstateras i strategin räcker det inte heller med

samverkan mellan olika offentliga aktörer för att nå tillräckliga resultat i omställningen. I det fortsatta samverkansarbetet är det viktigt att både näringslivet och berörda infrastrukturmyndigheter inkluderas, såväl som akademi och civilsamhället. Nämnden anser att detta med fördel kan lyftas fram ännu tydligare i strategin.